

MOSHE BRANDSDORFER

RABBI OF
HEICHAL HORO'OH
JERUSALEM

3 ZONNENFELD ST, TEL. 972-2-5322775
HOME: 972-2-5370033

משה בראנדסדארפער

אב"ד ור"מ היכל הוראה ירושלים

נשיא בתי ההוראה "היכל הוראה" בארץ הקודש
מייסוד אאמו"ר מרן ה"קנה בשם" זי"ע

מחבר ספרי "היכל הוראה" תשובות והוראות
פעיה"ק ירושלים תובב"א

בס"ד יום חמישי א' דר"ח אדר שני תשפ"ב לפ"ק

בבי מדרשא היכל הוראה ירושת"ו

אל כבוד הרה"ג יוסף חיים כהן שליט"א מח"ס "אור הלבנה" ואתו עמו הרבנים החשובים שליט"א תושבי
גבעת ירמות [רמת בית שמש ד']

על דבר שאלתכם אודות מה שנתעוררו עתה בענין קריאת המגילה בגבעת ירמות (רמת בית שמש ד')
שהיא צמודה במרחק של כתשעים מטר משער הכניסה הראשי בחומת העיר ירמות העתיקה ולפי
ההשערה חומה זו היא חומת העיר ירמות או על כל פנים שרידיה של אחת הערים שהיו שם מימות יהושע
בן נון מוקפות חומה כמו שזכר שמם בספר יהושע בחלוקת הארץ (עיי' יהושע פט"ו פסוקים לגילה) בשפלה
אשתאול וצרעה ואשנה וזנוח וגו' ירמות ועדולם שוכו ועזקה. ומעתה אחר שמצאנו חומה מקפת לעיר
וידוע לנו שבאזור זה היו כמה ערים מוקפות חומה ואפילו אם אין המקום מדויק ואפשר שאין זה ירמות
הנזכר בספר יהושע מכל מקום אפשר שהוא עיר אחרת שמוקפת חומה מימות יהושע בן נון וכבר כתב
הלבוש (סי' תרפ"ח סעיף א) דמסתמא ערי ארץ ישראל רובם היו מוקפים בימי יהושע בן נון, ע"כ. והעולה בידינו
דיש לפנינו עיר מוקפת חומה ואפשר דמימות יהושע בן נון הוקף החומה

והנה לכאורה לפי דברי הלבוש יש מקום להסתפק בהרבה מקומות שנמצא שם שרידי ישוב נאמר שהיו
שם חומות ויצטרכו לקרא המגילה גם בט"ו עכ"פ מספק, ובאמת זה אינו דיש להסתפק מה נכלל בכלל
הספק אם כל מקום שאין יודעים אם היתה שם חומה או לא או שגם אם אתה רואה חומה מניין לך שהיא
מימות יהושע בן נון ועל זה הכריע הב"י (סי' תרפ"ח ס"ד) דכל שאין מחלוקת בקבלתן אלא שאין אנו יודעים
אם היא מוקפת מימות יהושע אם לאו לא נכנסה לכלל ספק ואין קורין בה אלא בי"ד לדברי הכל והעולם
שנוהגים לקרות בי"ד ובט"ו בכל העיירות המוקפות מן הסתם נראה שסוברים שכיון שאנו רואין אותה
שהיא מוקפת באה לכלל ספק אם היא מוקפת מימות יהושע והיא בכלל מה שכתב הרמב"ם עיר שהיא
ספק קורין בה בשני הימים ובליליהם אבל אין מברכין עליה אלא בארבעה עשר הואיל והוא זמן קריאה
לרוב העולם, ע"כ. חזינן להדיא מדבריו דהספק שעליו אמר הרמב"ם שקורין בשני הימים הוא בספק כזה
כגון שאנו רואים חומה רק שאין אנו יודעים אם הוא מימות יהושע בן נון אולם כשאין אנו רואה חומה ואנו
מסתפק אם היתה כאן חומה זה ודאי אינו נכלל בדברי הרמב"ם ואינו קורא אלא בי"ד.

ובנ"ד בגבעת ירמות (רמת בית שמש ד') שיש לפנינו עיר שיש לה חומה הרי היא בכלל ערי הספיקות
שכתב הב"י בשם הרמב"ם והביאו המחבר להלכה (בסי' תרפ"ח ס"ד) וז"ל: כך שהוא ספק אם הוקף בימי

יהושע אם לאו, קורין ב"ד ובט"ו ובלילהון, ולא יברך כי אם ב"ד שהוא זמן קריאה לרוב העולם, עכ"ל. ולפי"ז יש לנהוג בגבעת ירמות רמה ד' לקרות ב"ד בברכה שהוא זמן קריאה לרוב העולם ובט"ו בלא ברכה עכ"פ מטעם ספק.

ואל תשביני דמטעם אחר אין לקרות אלא ב"ד ואין צריך לחוש ולקרא בט"ו דאף שגבעת ירמות החדשה סמוכה לכרך ירמות העתיקה סוף סוף הרי כרך ירמות העתיקה עתה היא שממה ונתבטל ממנה שם כרך, אולם זה אינו שהרי כתב בחזו"א (או"ח סי' קנד אות ג) דגם כרך שחרב מיישוב ישראל או שחרב לגמרי, מ"מ כפר הסמוך לו קורין גם בט"ו וכן בערי הספיקות קורין גם בט"ו והוכיח כן מדברי הריטב"א בביאור הירושלמי עיי"ש

ולפי"ז בנדון דידן הגם שחרבה העיר והיא שוממה עתה אם כן בנ"ד יש לקרא המגילה ב"ד ובט"ו וכן מפורש בשונה הלכות ממרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א (תרפ"ח ס"ח) שכתב כן להלכה בשם החזו"א דגם שהכרך נהיה שמם כפרים הסמוכים לה יקראו בט"ו וממילא כשהיא סמוכה לספק מוקפת יקראו בה ב"ד ובט"ו.

וכן אל תשיביני דסוף סוף חזינו בביאור הלכה (שם ד"ה או שסמוכין להם בשם הברכי יוסף) שכתב וז"ל: כפר הסמוך לכרך שהיו קורין בט"ו ונהיה הכרך שמם יקראו ב"ד [דבר משה], כרך של עכו"ם שאין בו ישראל כלל ישראל הנכנס לכרך זה בפורים קורא בט"ו [ברכי יוסף] ע"כ. מ"מ כבר כתב החזו"א דהברכי יוסף [שהביאו בביאור הלכה ואף שבביאור הלכה כתב הדין של כרך ששמם בשם הדבר משה ובשם הברכי יוסף כתב הדין של היחיד שנכנס לשם דקורא בט"ו והיה מקום לומר דהברכי יוסף קאי רק על הנכנס לעיר שחרבה מיישוב ישראל אבל יש בה ישוב עכו"ם ולא חרבה לגמרי ובשביל זה לא איבדה שם מוקף אבל לא בחרבה לגמרי שאז איבדה שם מוקף ואף אם תתיישב לאחר מכן אבד ממנה שם מוקף מ"מ החזו"א עשה דינם אחד] לא ראה דברי הריטב"א והרמב"ן בביאור דברי הירושלמי עיי"ש ולכן פסק מה שפסק.

וכן אל תשיביני ממה שהביא עוד שם בביאור הלכה וז"ל אם בכרך קראו ב"ד וט"ו מספק הכפרים הנראים וסמוכים קוראים ב"ד [ברכי יוסף] עכ"ל וא"כ אפשר דכאן אינו ודאי עיר ירמות הנזכר בספר יהושע, מ"מ בזה השיג ג"כ החזו"א בסימן קנ"ג אות ג' על הביאור הלכה עיי"ש.

ואפשר דמהאי טעמא לא כתב בעל המשנה ברורה הלכה זו בחבורו משנה ברורה אלא בביאור הלכה מאחר שלא הכריע שכן הדין הלכה למעשה וכמו שקיבלתי מאמור"ר הקנה בשם זצוק"ל [עיין בספרי היכל הוראה חלק ה' הוראה י'] דכל דין שהביאו במשנה ברורה היתה כוונתו להורות הלכה למעשה ומה שהביא רק בביאור הלכה הוא היכא שלא הכריע הדין הלכה למעשה עיי"ש, ומעתה אין לנו הכרח לומר דדעת המשנה ברורה היא דלא כחזון איש.

והנה כל נידון זה אינו נוגע כלל לעת עתה. לגבי עיר בית שמש וכל שכונותיה אלא לגבי גבעת ירמות (רמת בית שמש ד'), ואף אם במשך הזמן תתחבר גבעת ירמות רמה ד' עם שכונות אחרות בבית שמש אכתי יהיה מקום לדון אם השכונות הנוספות יהיו נגזרות אחרי רמה ד' ועיין מה שכתב מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א בתשובות והנהגות ח"ג סי' רלג בשם הגה"ק מקלוזינבורג זצוק"ל בעל שפע חיים ודברי יציב במכתבו אליו בביאור דברי הירושלמי ריש מגילה דעיר הסמוכה למוקף חומה שנתרחבה עד שנהיתה סמוכה לכרך אין לה דין סמוך וציין שם דזה דלא כהנהגת החזו"א שהתחיל לקרא בבני ברק גם ביום ט"ו אחר שנתרחבה בני ברק וקרבה ליפו, ובזה יובן גם מה שלא כולם נהגו בזה כהחזון איש.

ואחר שבאתי לראות את החומה ואת העיר כי טוב מראה עינים שאלני חכם אחד שיחי' שהיה שם דמאן יימר דנחשב לסמוך והרי לפי המדידה המרחק שבין הבתים הסמוכים לחומה ברחוב אביי בנין 29-31 לבין

שער הכניסה לחומה עצמה שהוא מצידו השני של הרחוב ומצא שהמרחק ביניהם הוא כ 90 מטר ואם כן איך אפשר לחבר אותה אל העיר ירמות שהרי יש ביניהם יותר מקמ"א אמה (בערך 68 מטר לשיטת הגרא"ח נאה) נמצא שאין הם מחוברות זו לזו ובאמת זה אינו דהוא מדד את המרחק יחד עם הכביש של רחוב אב"י שרוחבה ממעט הרבה מהמרחק וכשנמדוד מצדו השני של הכביש אין לנו אלא מטרים ספורים וכידוע שכביש שמשמש את העיר נחשב גם הוא כחלק מן העיר, וממילא שפיר יש לדונם כמחברין, ובאמת דאפילו אם לא נכליל את רוחב הכביש למדידה בין הבנינים לבין שער החומה אכתי מקרי סמוך כל זמן שאין מרחק בין כותל החומה לבין הבנינים הסמוכים לו יותר מתחום שבת דהיינו שיעור אלפיים אמה ורק כשאינו סמוך לחומה עצמה אלא סמוך לשכונה הסמוך לחומה אז רק בשיעור תוך קמ"א אמה חייבים לקרות בט"ו כמובא בשו"ת קנה בשם של אאמו"ר ח"ג סי' מה ובמנחת יצחק ח"ה סי' סב ועיי"ש

ועל פי כל הג"ל נלענ"ד דבעיר החדשה גבעת ירמות (רמה ד' בית שמש) הסמוכה לחומת עיר העתיקה ירמות יש לקיים את ימי הפורים שני הימים ולקרא המגילה ביום י"ד בברכה וביום ט"ו בלי ברכה כמבואר בשו"ע סימן תרפ"ח ס"ד ולנהוג שמחה ומשתה בשני הימים כמובא במשנה ברורה (שם ס"ק י). ואומרים על הניסים בשני הימים (שונה הלכות שם ס"ט).

ויעזור השי"ת שלא נכשל בדבר הלכה ונזכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא אכ"ר

הכו"ח, למען קדושת המקום, ארץ ישראל מקדשת מכל הארצות
ועירות המוקפות חומה מקדשות ממנה (כלים פ"א משנה ו' ז')

